

АНАЛИЗА ЕФЕКТА НАЦРГА ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. КОЈИ СУ ПРОБЛЕМИ КОЈЕ ЗАКОН ТРЕБА ДА РЕШИ?

Закон о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон) донет је 2009. године, као нови и реформски закон у односу на истоимени закон из 2003. године, којим је започета реформа образовања у Републици Србији.

У 2011. године заједничким радом са представницима репрезентативних синдиката у области образовања, извршене су измене и допуне Закона, ради отклањања констатованих проблема у функционисању система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања и побољшања ефикасности система. Изменама и допунама Закона из 2013. године извршено је усклађивање са Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године, којом су утврђени сврха, циљеви, правци, инструменти и механизми развоја система образовања у Републици Србији у наредним годинама, а након последњих измена 2015. и 2016. године појавила се потреба за побољшање појединих решења у Закону, чија примена доводи до проблема у пракси.

Нацртом Закона о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Нацрт закона) приступило се са циљем да се концепција развоја целокупног система образовања прилагоди времену и условима у којима се може одвијати овај процес у Републици Србији. При том су задржане тенденције које су исказане и у постојећем закону, а које су усмерене према општем развоју, унапређивању и трансформацији образовања у складу са потребама друштва, уз поштовање традиционалних вредности нашег образовног система, а уважавајући потребу за усаглашавањем и прихватањем тенденција развоја европског система школства и школства развијених земаља.

Нацртом закона омогућава се систематичан, рационалан и поступан приступ променама образовно-васпитног система, уз свеобухватно сагледавање процеса, од почетка до краја школовања. Исто тако, циљ доношења новог закона је и постизање оптималних резултата у свакој од етапа образовања, било да је у питању образовање за наставак школовања или за ступање у процес рада. Истовремено, отвара се могућност континуиране провере, анализе и унапређивања остварених наставних садржаја.

Разлози за доношење прописа, којим ће се створити основ за побољшање обухвата, доступности, квалитета и ефикасности образовања и васпитања:

- 1) Усклађивање Закона о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту Закон) са:
  - стратегијама;
  - ЕУ стандардима (индикатори, доступност образовања, мере антидискриминације итд);
  - анализама актуелне ситуације у установама и искуства у примени постојећих прописа,
  - током 2013, 2014. и 2015. године извршене су измене и допуне: Закона о високом образовању, Закона о прекршајима, Закона о раду, закључен је

Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, тако да је неопходно извршити усклађивање Закона са новим прописима и постигнутим договорима ради несметаног функционисања система просвете;

- резултатима спољашњег вредновања,
  - применом и остваривањем огледа,
  - применом разноврсних програма за превенцију насиља,
  - применом програма инклузивног образовања,
  - резултатима анкета, истраживања и компаративних анализа и друго.
- 2) редефинисање општих принципа, циљева, компетенција и исхода и њихово усклађивање са одговарајућим одредбама европских земаља које имају висока постигнућа у области образовања и васпитања и Стратегијом развоја образовања у Републици Србији до 2020 године и документима ЕУ;
  - 3) успостављање механизма, института и процедура којима се осигурава квалитет образовања и васпитања кроз јасно постављене циљеве образовања и васпитања, образовне стандарде и компетенције; квалитет образовно-васпитних програма, самовредновање, праћење и независно вредновање рада наставника, васпитача и стручних сарадника, директора, рада установа на основу дефинисаних стандарда квалитета;
  - 4) редефинисање стандарда у образовању и васпитању;
  - 5) редефинисање увођења огледа : процедура, надлежности, трајање огледа и друго ;
  - 6) редефинисање структуре закона и растеређивање садржаја брисањем одредби које се односе искључиво на одређени ниво образовања и васпитања и њиховим уношењем у посебне законе којима је уређено предшколско, основно и средње образовање и васпитање и образовање одраслих;
  - 7) прецизније и јасније стручно профилисање послова Завода за унапређивање квалитета образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања (заводи) у циљу побољшања квалитета образовања, као и њихових обавеза и одговорности;
  - 8) редефинисање надлежности Националног просветног савета и Савета за стручно образовање и образовање одраслих који добијају саветодавну улогу, измена рокова за поступање, као и састав, број чланова и органа које их именује како би се постигла већа ефикасност њиховог рада;
  - 9) стварање услова и давање могућности за оснивања установе по моделу јавно-приватног партнерства за област образовања и васпитања;
  - 10) проширивање аутономије установе у складу са Стратегијом развоја образовања у Републици Србији до 2020 године и документима ЕУ кроз педагошку аутономију школе, аутономију наставника, али упоредо са тим утврђивање одговорности установе;
  - 11) успостављање модерног и ефикасног Јединственог информационог система просвете, ради унапређивања процеса доношења одлука у образовању и васпитању на основу релевантних података;
  - 12) измена одредаба које се односе на органе установе: одговорност и надлежност директора, секретара установе, састав, надлежност и одговорност органа управљања установе;

- 13) прописивање веће одговорности и укључености родитеља и других законских заступника у одређене аспекте образовно-васпитног процеса и рада установе, као и у различите облике васпитног рада које организује установа;
- 14) јасније уређивање одредби које се односе на осигурање квалитета наставничке професије, образовно-васпитног процеса и постигнућа ученика; прецизирати норме којим је уређена материја непосредног рада наставника, васпитача и стручних сарадника са децом и ученицима;
- 15) уређивање и јасније дефинисање разлога и поступка суспензије и одузимања лиценце;
- 16) уређивање поступка за остваривање и избор извођача ваннаставних активности – екскурзија, студијских путовања и настава у природи, уз уважавање свих специфичности образовно-васпитне делатности;
- 17) прецизирање услова за престанак радног односа запосленог у установи: престаје са навршених 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања;
- 18) брисање одредби које се односе на инспекцијски надзор у установи имајући у виду доношење и потребу усклађивања инспекцијског надзора у установама образовања и васпитања са новим Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС”, број 36/15);
- 19) систематичније дефинисање начина и облика оцењивања као једног од кључних сегмената образовно-васпитног процеса, као и материју приговора и жалбе на оцену и испит ученика;
- 20) признавање стечених компетенција, с циљем приближавања и усклађивања система образовања и васпитања у Републици Србији са системом образовања и васпитања Европске уније и савременог света;
- 21) увођење дуалног образовања у средњем стручном образовању и васпитању, у складу са савременом европском праксом, потребама ученика, тржишта рада;
- 22) редефинисање процедура увођења огледа, израде индивидуалног образовног плана, рада интерресорних комисија, задатак стучног сарадника у установи;
- 23) прецизније уређивање питања безбедности, заштите и одговорности свих учесника образовно-васпитног процеса: проширена одговорност за понашање којим се вређа углед, част или достојанство, прописано поступање установе када се посумња или утврди дискриминаторно понашање, начин спровођења превентивних и интервентних активности, обавезе и одговорности запосленог, детета, ученика, одраслог, родитеља, односно другог законског заступника или трећег лица у установи, органа и тела установе: повећана заштита запослених у образовању; појачана одговорност ученика и установе;
- 24) посебно уређивање и прописивање одговорност родитеља у погледу обавезе уписа ученика у основну школу, редовног похађања наставе, поштовања правила понашања и безбедности и кршења прописаних забрана;
- 25) увођење ефикаснијег дисциплинског поступка праме према ученику (примерени рокови); као и увођење нових васпитних односно васпитно-дисциплинских мера за ученике, увођење друштвено-корисног и хуманитарног рада коју установа одређује ученику уз изречену васпититну односно васпитно-дисциплинску меру уз пуно уважавање развојних и индивидуалних карактеристика као и достојанства ученика;
- 26) увођење поступности приликом изрицања дисциплинских мера код одређених повреда радне обавезе прописивањем нове дисциплинске мере - писмена

- опомена, док је за одређене повреде предвиђено изрицање најстроже дисциплинске мере запосленом;
- 27) омогућавање веће проходности ученика на различите нивое и врсте образовања, тзв. вертикална и хоризонтална проходност;
  - 28) обезбеђивање студентима учитељских и наставничких факултета да на квалитетан и законом уређен начин током студија обављају праксу у образовно-васпитним установама;
  - 29) омогућавање квалитетнијег образовања и васпитања лицима са сметњама у развоју и инвалидитетом путем оснивања ресурс центра;
  - 30) прелазним и завршним одредбама регулисање статуса наставника, васпитача и стручних сарадника који обављају образовно-васпитни рад у школи, а који су испуњавали услове у погледу степена и врсте образовања по прописима који су важили приликом пријема у радни однос тако могу и даље да обављају образовно-васпитни рад у школи и могу да буду преузети у смислу овог закона.

1. Повећање образовног нивоа становништва

• Образовни ниво укупног становништва Србије, без обзира на релативно дугу традицију обавезног и бесплатног основног образовања (од 1952. године) и бесплатног средњег образовања није задовољавајући. Показатељи нивоа образованости становништва: школска спрема, писменост и компјутерска писменост директно су повезани са степеном друштвено-економског развоја.

Од укупног становништва старијег од 14 година према попису из 2011. године је :

- без основне школе - 2,68
- са непотпуном основном школом - 11,00%
- са основном школом - 20,76%
- са средњом школском спремом - 48,93%
- завршило вишу, високу школу, факултет - 16,24%
- непознато-0,40%.

• Образовни ниво Ромске популације показује одређени позитиван помак, али и даље је веома низак и захтева додатно ангажовање система, како образовног, тако и осталих који могу да пруже подршку јер је овако низак ниво образовања један од узрока преношења сиромаштва кроз генерације:

- без завршене основне школе-54,5%
- има завршену основну школу-33,3%
- са завршеном средњом школом-11,5%
- завршено више и високо образовање-0,7%.

• Подаци о образовном нивоу кад је реч о осетљивим групама постоје за инвалидна лица старија од 15 година¹. Стопа њихове укључености и завршавања различитих нивоа образовања према попису из 2011. године показује да је ниво њиховог

---

¹ Инвалидна лица су лица која су одговарала да, и у којој мери, имају потешкоће у обављању свакодневних активности код куће, у школи или на послу због проблема са (1) видом, (2) слухом, (3) ходом, (4) памћењем/концентрацијом, (5) самосталношћу при одевању / исхрани / одржавању личне хигијене или (6) комуникацијом.

образовања веома низак а отвара и питање њихове укључености у систем на било ком нивоу образовања:

- без школске спреме/нису похађали основну школу-12,2%
- без завршене основне школе 32,8%
- завршило основну школу-20,6%
- завршило средњу школу-27,2%
- завршило вишу школу-3,4%
- завршило високу школу-2,8%.

Подаци о компјутерској писмености² становништва Србије старијег од 15 година по попису из 2011. године су:

- компјутерски је писмено 34,21%
- делимично је компјутерски писмено 14,78%
- неписмено 51,01%

што је с обзиром на значај савремених технологија и потребу њиховог коришћења у свакодневним и професионалним активностима озбиљан изазов за образовни систем.

• За подизање укупног образовног нивоа становништва изузетно је важна доступност и обухват деце свим нивоима образовања.

- На основу података за школску 2014/15 годину видимо да се обухват програмом предшколског васпитања и образовања деце узраста од 3-5 година повећао и износи 54% што још увек није довољно, нарочито ако се има на уму да је најмањи обухват деце из осетљивих група, управо оних којима је то најпотребније: 29% из руралних средина, 22% сиромашних и 8% деце из неформалних ромских насеља. Обухват обавезним, бесплатним Припремним предшколским програмом је 95,27%, али треба тежити максималном обухвату од 100% и укључивању ромске деце, као и деце из осетљивих група.
- Основну школу похађа 97.6% деце.
- Средњу школу уписује 99,8% деце а завршава 88,7% -разлика показује проценат осипања (11,1%)³.

• Значај образовања се огледа и у чињеници да се стопа сиромаштва смањује са повећањем стручне спреме носиоца домаћинства : 20,2% сиромашних је без основне школе а 1% је оних са завршеним факултетом. Највећи проценат сиромашних - 61,5% од укупног броја сиромашних је без основне школе или само са завршеном основном школом⁴.

Подизање нивоа образовања је ефикасан начин за смањивање сиромаштва у Србији.

2.Недовољан квалитет образовања

---

² Компјутерска писменост је дефинисана као способност лица да користи основне рачунарске апликације у извршењу свакодневних задатака (на послу, у школи, код куће). У вези с тим прикупљени су подаци о томе да ли лице зна да врши обраду текста, израђује табеле, шаље и прима електронску пошту, као и да ли зна да користи интернет

³ Република Србија Републички завод за статистику Подржано од стране ЕУ Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији 2011 Становништво школска спрема, писменост и компјутерска писменост

⁴ Публикација: Сиромаштво у Србији у 2014. години, издавач Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Влада републике Србије, август 2015.

Недвосмислено опредељење и задатак на чијем остваривању треба интензивно да се ради је побољшање квалитета образовања. Један од начина за процену квалитета је истраживање ефеката основно-школског образовања у области математичке, читалачке и научне писмености (ПИСА) које се спроводи сваке треће године. Србија је учествовала 2012. године у ПИСА тестирању, али није учествовала 2015. године због пропуста у финансијском планирању, али је сада обавила све неопходне радње и укључила се у активности за учествовање у тестирању 2018. године - припремно тестирање је обављено у априлу 2016.

Неки кључни подаци о постигнућима наших ученика у ПИСИ 2012 показује да наши ученици нису довољно припремљени за живот у савременом друштву.

- На скали математичких компетенција ученици у Србији остварили су 449 поена. Разлика у односу на 2009. годину није статистички значајна (7 поена на ПИСА скали) што значи да је од 2009. године до 2012. године није било позитивног помака. Скоро 40% ученика није постигло ниво функционалне писмености - то је на истом нивоу као 2009. године. Ако резултат упоредимо са резултатима ОЕЦД земљама математичка компетенција ученика из Србије је нижа за око 45 поена. То одговара ефекту једне године школовања у земљама ОЕЦД-а.
- На скали читалачке компетенције на ПИСА 2012 тестирању ученици у Србији су у просеку постигли 446 поена. Разлика у односу на 2009. годину није статистички значајна (4 поена више) што указује да је ниво развијености читалачке компетенције у просеку остао на истом нивоу као и 2009. године. Процент ученика који су достигли ниво функционалне писмености у 2009. години је 67% - то је на истом нивоу као и 2009. године. Ако резултат упоредимо са резултатима ОЕЦД земаља читалачка писменост ученика из Србије је нижа за око 50 поена што је једнако ефекту од нешто више од једне године школовања у земљама ОЕЦД-а.
- На скали научне писмености на ПИСА 2012 тестирању ученици у Србији су у просеку постигли 445 поена. Разлика у односу на 2009. годину није статистички значајна (2 поена више) што указује да је просечно постигнуће ученика из Србије у домену науке остало на истом нивоу као у 2009. години. Процент ученика који нису успели да достигну ниво функционалне писмености у домену наука је 35% - то одговара резултату из 2009. године. Ако резултат упоредимо са резултатима ОЕЦД земаља, научна компетенција ученика из Србије је нижа за око 60 поена - то одговара ефекту од 1.5 године школовања у земљама ОЕЦД-а.
- На скали компетенција за решавање проблема на ПИСИ 2012 просечно постигнуће ученика из Србије износило је 473 поена. Ниво функционалне писмености у домену решавања проблема није успело да постигне око 28% ученика. Ако резултат упоредимо са ОЕЦД земљама, компетенција за решавање проблема ученика из Србије је нижа за око 27 поена -то одговара ефекту од нешто више од пола године школовања у земљама ОЕЦД-а⁵.

3.Недовољна ефикасност система образовања и васпитања

⁵ „Подржи ме, инспириши ме“ ПИСА2012 у Србији:први резултати; Д. Павловић Бабић, А. Бауцал, Институт за психологију Филозофског факултета у Београду, Центар за примењену психологију

Неки од показатеља који указују на неефикасност система образовања и васпитања у Србији су :

- Стопа одвајања у буџету Србије за образовање је 3,65% у БДП што је недовољно и значајно мање од држава ЕУ.
- Плате запослених чине 90% буџетских средстава Министарства просвете, науке и технолошког развоја.
- Ефикасност система образовања је осим осталим факторима оптерећена и неодговарајућом мрежом школа. Постојећа мрежа школа није прилагођена актуелној, али ни пројектованој демографској слици Србије (мале школе-сателити), као ни новим захтевима тржишта рада (образовни профили који се не траже на тржишту рада).
- Мрежа школа не прати на одговарајући начин миграције становништва у оквиру Србије чиме се значајно оптерећује ефикасност система и умањује доступност квалитетном образовању. Пројектована је у време када се рађало око 100 000 деце годишње, а сада се рађа око 65 000, тако да је одржавање постојеће мреже нерационално, изузетно скупо па трансформација може позитивно да утиче на побољшање квалитета образовања и васпитања.

2. КОЈИ СУ ЖЕЉЕНИ ЦИЉЕВИ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

Препознајући проблеме проблема и мањкавост одређених одредаба постојећег Закона о основама система образовања и васпитања који су се показали у пракси током осмогодишњег важења тог закона, Закона треба да омогући:

1) квалитетно и свима под једнаким условима доступно образовања и васпитање,

- увођењем нових компетенција, циљева, стандарда постигнућа деце и ученика; компетенције су усклађене са одговарајућим одредбама европских земаља које имају висока постигнућа у области образовања и васпитања и Стратегијом развоја образовања у Републици Србији до 2020 године и документима ЕУ и то: јасно постављени циљеви, образовни стандарди и компетенције; јасно постављени циљеви образовања и васпитања, образовни стандарди и компетенције; редефинисани принципи, циљеви, исходи и стандарди у образовању и васпитању; редефинисано увођење огледа (процедура, надлежности, трајање огледа, сл.);

- утврђивањем компетенција наставника, васпитача, стручних сарадника и директора, као и стандарда квалитета рада установе; и то утврђивањем образовних стандарда и компетенција; самовредновања, праћења и независног вредновања рада наставника, васпитача и стручних сарадника, директора и секретара, рада установа на основу дефинисаних стандарда квалитета и квалитета образовно-васпитног процеса, прецизније и јасније стручно профилисање послова Завода за унапређивање квалитета образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања (заводи) у циљу побољшања квалитета образовања;

- увођењем иновативних начина рада у образовно-васпитном процесу, нарочито у погледу увођења нових профила путем огледа, о чијем програму ће одлуку доносити

министар на основу стручне процене и препоруке саветодавних тела: надлежног савета, односно завода, као и одговарајуће институције компетентне за предмет огледа; праћење и вредновање квалитета огледа ће вршити просветни саветници и заводи у складу са методологијом за праћење и вредновање коју утврђују заводи и Министарство;

- увођењем установе-вежбаонице која ће бити наставна база високошколске установе у којој ће студенти на студијским програмима за образовање наставника, васпитача и стручних сарадника уз рад са најквалитетнијим наставницима моћи да током иницијалног образовања обављају праксу која ће обухватати све аспекте образовног и васпитног рада у установи; у овом моменту у Републици Србији не постоји оваква врста установе, те стога студенти – будући наставници, васпитачи и стручни сарадници немају могућност да обављају квалитетну праксу у реалном окружењу; очекује се да ова врста установа оспособи будуће наставнике, васпитаче и стручне сараднике за квалитетнији рад већ приликом првог запошљавања, а имајући у виду да овакав вид праксе неће захтевати издатке могуће је направити широку мрежу ових установа у Републици Србији

- давањем статуса модел установа најквалитетнијим школама, које остварују изузетне резултате у образовном и васпитном раду што доприноси унапређивању образовне и васпитне праксе јер ће осим примера добре праксе представљати и подстицај другим установама, посебно имајући у виду да ће за овакве установе бити прописана могућност финансирања активности које произилазе из статуса модел установе; у овом моменту не постоји могућност да установа стекне стаутс модел установе, а сматрамо да ће оваквим законским решењем установе имати додатну мотивацију да унапређују свој рад, будући да ће он бити додатно препознат, вреднован и награђен;

- омогућавањем формирања ресурсних центара чиме ће се унапредити квалитет образовања и васпитања путем пружања подршке деци, ученицима и одраслима којима је потребна асистивна технологија. Ресурсни центри ће на захтев установе или интересорне комисије процењивати потребе и утврђивати врсту асистивне технологије за дете, ученика и одраслог; обучававати кориснике за употребу асистивне технологије; омогућавати и помагати размену средстава асистивне технологије између корисника; информисати сва заинтересована тела установе, органе и организације о доступним и савременим асистивним технологијама; успостављати и координисати мрежу стручњака за подршку примени асистивних технологија; у овом моменту не постоји нити један ресурсни центар у Републици Србији, иако су потребе за оваквом врстом установе велике, очекујемо да овакви центри буду основани свуда где за тим постоји потреба, али у овом моменту није могуће тачно проценити који број ресурсних центара и којом динамиком ће бити оснивани, будући да њихово оснивање, рад и опремање зависи од финансијских средстава, али и исказаних потреба корисника;

2) већу ефикасност и ефективност система образовања и васпитања, и то:

- успостављањем Јединственог информационог система просвете, ради осигурања прикупљања потребних података и њихове анализе што је један од елемената за унапређивање и рационализацију образовања и васпитања; у образовно-васпитном систему Републике Србије не постоји успостављен јединствени информациони систем, те стога органи ни институције нису увек у могућности да сагледају односно утврде одређене податке на нивоу целе државе

- повећавањем одговорности и овлашћења свих органа у установи, као и других учесника у образовно-васпитном процесу са нагласком на родитеље и друге законске заступнике; до сада родитељи нису имали јасно дефинисану одговорност и обавезе учешћа током школовања свог детета;

- повећањем финансијске одговорности;

- подизањем компетенција директора кроз обуке за директоре и предвиђене испите, што треба да допринесе бољем управљању установама; до сада није креиран и реализован програм обука за директора, па очекујемо да ће организацијом овакве обуке директори стећи одговарајуће компетенције које ће допринети унапређивању квалитета рада установе;

- бољом припремом и стицањем одговарајућих компетенција за укључивање у директан рад са децом, ученицима и одраслима студената на студијским програмима за образовање наставника, васпитача и стручних сарадника који ће током иницијалног образовања моћи да остваре квалитетнију праксу у одговарајућим установама вежбаоницама;

- оспособљеношћу ученика средњих стручних школа који ће након завршетка средње школе бити спремни, квалификовани да одмах буду конкурентни и „запошљиви“ на тржишту рада; у овом моменту не постоје стручне школе чија је пракса таква да омогућава потпуну обуку ученика за ступање у процес рада одмах након завршетка школовања;

- путем омогућавања признавања квалификација, односно претходног учења у оквиру формалног или неформалног образовања што ће омогућити лакше запошљавање лица које имају компетенције потребне за обављање одређених послова- чиме ће се смањити стопа сиромаштва; формално признање стечених компетенција које ће се потврђивати јавном исправом – дипломом или сертификатом; оваква могућност до сада није била прописана, тако да је било ситуација у којима лица, која имају одговарајуће компетенције за обављање одређених послова, услед тога што немају одговарајућу јавну исправу своје знање нису могли да докажу па самим тим нити да се пласирају на тржиште рада;

- смањивањем раног напуштања свих нивоа образовања и васпитања и већи обухват деце предшколским васпитањем и осталим нивоима образовања; ниво раног напуштања образовања приказан је у оквиру првог питања, а циљ је да се овај проценат сваке године смањује;

- дугорочним утицајем на повећање образовног нивоа популације; ниво образовања становништва приказан је у оквиру првог питања, а циљ је да се овај се образовни ниво популације сваке године подиже;

- могућност лакше, једноставније проходности ученика кроз и ка свим нивоима и врстама образовања и васпитања;

3) конкурентност на тржишту рада и конкурентност са европским системом образовања и васпитања:

Један од механизма за постизање већег квалитета образовања које је у складу са потребама модерног тржишта рада је формирање секторских већа, као стручних тела која ће анализирати постојеће и утврђивати потребне квалификације у одређеној области рада; предлагати стандарде квалификација у оквиру области рада, промовисати сарадњу између света рада и образовања, идентификовати могућности за образовање, обуку и

запошљавање, утврђивати стандарде рада за послове у оквиру области рада и предложити листу квалификација по нивоима и врстама које могу да се стичу признавањем претходног учења. Лица која имају одговарајуће компетенције за обављање одређених послова, услед тога што немају признату и препознатљиву јавну исправу своје знање нису могли да докажу па самим тим нити да се запосле, а успостављањем овог механизма биће у могућности да поседовањем одговарајуће јавне исправе докажу своје компетенције и равноправно конкуришу за одговарајуће радна места.

4) Закон подржава образовање и васпитање као основу „друштва заснованог на знању“ у складу са Лисабонском стратегијом и ЕУ стандардима, и инсистира на развијању нових знања и вештина за 21. век, а пре свега на развијање:

- различитих врста писмености,
- општих компетенција за живот у савременом друштву,
- стручних компетенција у складу са стандардима занимања, захтевима савремене економије, науке, технике и технологије,
- функционалних знања - развијање вештина за решавање проблема и вештина учења.

5) Израда нове мреже установа

Нова мрежа установа треба да се заснива на објективним, стручним показатељима, обухватним демографским, материјалним, привредним и другим релевантним анализама чиме би се обезбедила већа ефикасност и ефективност система образовања и васпитања и квалитетно образовање учини доступним свима.

3. ДА ЛИ СУ РАЗМАТРАНЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА БЕЗ ДОНОШЕЊА АКТА

Имајући у виду све претходно наведене проблеме, разматране су следеће могућности:

1) Status quo - недоношење новог закона оставило би нерешене проблеме, будући да одредбе закона које представљају кључне новине нису материја коју је могуће уредити подзаконским актом и

2) Доношење новог Закона о основама система образовања и васпитања

Досадашња пракса и искуство су показали да постојећи проблеми не могу да буду решени без доношења новог Закона, будући да Министарство мора да се креће у законским оквирима, те да није у могућности да поступа супротно одређеним постојећим одредбама, које у овом моменту не доприносе квалитету, ефикасности и ефективности система образовања и васпитања. Приликом припреме закона посебно су узети у обзир резултати и искуства стечена увођењем нових профила у средњем стручном образовању, укључивањем маргинализованих група у систем образовања и васпитања, резултати самовредновања и спољног вредновања установа, резултати међународних тестирања, искуства у примени постојећих решења када је реч о одговорности свих учесника образовно-васпитног процеса, ефикасност и ефективност

доношења докумената и подзаконских аката за које није надлежно Министарство и друго.

У жељи да законска решења прате потребе и промене које је систем претрпео и којима иде у сусрет, Министарство просвете, науке и технолошког развоја је спровело анкету међу основним и средњим школама (директорима, секретарима, члановима наставничког већа), Саветима националних мањина, Заводу за унапређивање образовања и васпитања, Заводу за вредновање квалитета образовања) – анализа приспелих одговора показала је да 94,76% установа које су се одазвале на анкету сматра да је потребно да се измени Закон о основама система образовања и васпитања.

На основу наведеног министарство сматра да је доношење новог Закона о основама система образовања и васпитања једини начин успостављања правног оквира за решавање постојећих проблема и остваривања предвиђених циљева.

4. ЗАШТО ЈЕ ДОНОШЕЊЕ АКТА НАЈБОЉИ НАЧИН ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Доношење Закона био је једини, а уједно и најбољи начин решавања постојећој проблема, путем успостављања правног оквира ради остваривања жељених циљева.

Наиме, постојећи проблеми нису се могли решити на други начин, имајући у виду да је неопходно створити законске предуслове за унапређивање, модернизацију, рационализацију и подизање квалитета образовања и васпитања. Осим тога, низ закона донетих у других секторским областима захтева измену овог закона, како би се успоставио јединствени и усклађени правни систем државе. Не постоји могућност да се конкретна решења уреде подзаконским актима, будући да представљају материју коју је могуће уредити искључиво законом.

5. НА КОГА ЋЕ И КАКО НАЈВЕРОВАТНИЈЕ УТИЦАТИ РЕШЕЊА У ЗАКОНУ

Нови Закон имаће позитиван утицај како на децу и ученике, односно одрасле који стичу образовање по одредбама овог Закона, на родитеље/друге законске заступнике деце и ученика, на запослене у установи, на стручна и саветодавна тела у области образовања и васпитања, на осниваче установа - друга правна или физичка лица.

Нови Закон ће имати позитиван утицај и на привреду и предузетништво јер треба да обезбеди услове за школовање потребних и квалитетних кадрова. Позитиван ефекат треба очекивати и код запослених у установи, посебно наставника и стручних сарадника, стварањем механизма који ће омогућити да буду много компетентнији за послове које обављају почев од иницијалног образовања.

Решења ће утицати на:

- **децу, ученике и одрасле** – заштита права деце, ученика и одраслих и упоредо са тим развијање одговорности, унапређивање образовно-васпитног рада, доступност квалитетнијем образовању и васпитању, бољи услови за образовање деце и ученика која, из различитих разлога, имају потребу за додатном подршком у образовању и васпитању, могућност признавања квалификација стечених ван формалног система образовања и васпитања, брже укључивање у тржиште рада

- признавањем стечених компетенција, лакша запошљивост увођењем профила и стицањем компетенција који су потребни савременом тржишту рада,
- **родитеље** – повећавање квалитета образовања и васпитања њихове деце, смањивање потребе да родитељи плаћају приватне часове својој деци, већу заштиту права њихове деце у установи, веће укључивање у рад установа и васпитне, васпитно-дисциплинске поступке и активности школе, али и појачана одговорност за упис ученика у школу, редовно похађање наставе и поштовања правила понашања у установи,
  - **наставнике и васпитаче** – усклађивање одредаба које се односе на заснивање радног односа са Посебним колективним уговором, унапређивање образовно-васпитног рада, могућност да студенти на студијским програмима за образовање наставника, васпитача и стручних сарадника током иницијалног образовања обављају квалитетну праксу у образовно-васпитним установама уз сарадњу и менторство најквалитетнијих просветних кадрова, могућност даљег допунског образовања запослених и руководилаца.
  - **стручне сараднике** – јасније дефинисање њихових послова, што ће омогућити унапређивање њиховог рада, оснаживање њихове улоге у образовно-васпитном раду,
  - **установе** – повећавање аутономије установе и подстицајне мере које ће пратити установе које покажу висок степен квалитета рада, рационализација и олакшавање рада путем оснивања заједничких стручних служби, рационалнија организација установа и оптимизација мреже школа, односно ширење постојећих и припајање установа у складу са потребама и могућностима;
  - **грађане** – лакша и бржа процедура признавања високошколских диплома које су стечене у бившим републикама СФРЈ, у Републици Српској и Црној Гори, могућност признавања стечених квалификација; наши држављани који бораве у иностранству моћи ће да бесплатно уписују децу у допунску наставу која реализује образовно-васпитни рад на српском језику;
  - **привреду, предузећа и предузетнике** – обезбеђивање квалитетних радника са одговарајућим компетенцијама које су у складу са потребама тржишта рада, могућност укључивања у систем дуалног образовања у складу са својим могућностима и потребама за високо обученим кадровима.

6. КАКВЕ ТРОШКОВЕ ЋЕ ПРИМЕНА ЗАКОНА ИЗАЗВАТИ ГРАЂАНИМА И ПРИВРЕДИ, А НАРОЧИТО МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

Примена новог Закона неће захтевати нова средства из буџета, већ ће постојећа средства бити рационалније прераспоређена:

Законом је предвиђено формирање нових институционалних структура које ће се створити реорганизацијом постојећих институција, уз коришћење постојећих људских, физичких и финансијских ресурса, као што су:

- **Заједничка стручна служба** – може да да је организује више установа на територији јединице локалне самоуправе ради обављања финансијско-

рачуноводствених, административних, правних, помоћно-техничних, послова одржавања.

- **Ресурсни центри** – ради подршке деци, ученицима и одраслима којима је потребна асистивна технологија у образовању и васпитању.
- **Установе вежбаонице** – установа у којој се остварује се пракса студената на студијским програмима за образовање наставника, васпитача и стручних сарадника.
- **Модел установе** - установа која остварује изузетне резултате у образовном и васпитном раду.
- **Образовно-васпитни центар** - установа у којој се остварује више програма различитих нивоа образовања и васпитања или више различитих подручја рада.

Напомињемо да ће су препозната одређена решења која ће утицати на смањивање трошкова грађана или трошкова буџета:

- побољшан квалитет образовања и васпитања; фонд, односно број часова које је наставник у оквиру норме дужан да реализује ради обављања допунске и додатне наставе, као и индивидуални образовни план ће смањити трошкове родитеља који неће бити принуђени да плаћају додатне приватне часове својој деци;

- већа ефикасност у коришћењу свих ресурса у образовању и васпитању, већи обухват деце и ученика, бољи квалитет образовно-васпитне понуде, дугорочно гледано ће омогућити, пре свега, већу запошљивост свих категорија ученика, али и одраслих и повећану социјалну кохезију у друштву;

- услед очекиване веће стопе запошљивости очекује се последично и смањивање стопе сиромаштва и смањивање различитих видова социјалне помоћи незапосленим лицима, а уједно ће се повећати средства буџета додатним порезима и доприносима која плаћају запослена лица;

- наставнику, васпитачу и стручном сараднику, који је држављанин Републике Србије, а који је пре заснивања радног односа у установи у Републици Србији положио стручни испит у области образовања и васпитања по прописима Републике Српске, положени стручни испит биће признат као лиценца, ако је тај испит положен у време када је наставник, васпитач и стручни сарадник био у радном односу у Републици Српској, чиме ће се смањити трошкови установама за плаћање полагања лиценце;

- наставнику, васпитачу и стручном сараднику, који је држављанин Републике Србије, а који је пре заснивања радног односа у установи у Републици Србији положио стручни испит у области образовања по прописима Републике Црне Горе, положени стручни испит признаје се као лиценца, ако је тај испит положен до 16. јуна 2006. године, чиме ће се такође смањити трошкови установама за плаћање полагања испита и стицања лиценце;

- увођење дуалног образовања у стручним школама, смањити трошкове школама које би издавале средства за опремање својих радионица, ученицима ће омогућити оспособљавање за рад на најсавременијим технологијама, стицање потребних знања, вештина и компетенција, чиме ће бити смањени трошкови тим лицима да се након завршетка стручне школе додатно остручавају да би били конкурентнији на тржишту рада; осим тога дугорочно гледано вредност радника – ученика који је био у прилици да кроз систем дуалног образовања стекне потребна знања, вештине и компетенције биће већа на тржишту рада;

- увођењем дуалног образовања у стручним школама, привредни субјекти ће имати могућност да путем обављања праксе ученика у њиховим пословим просторијама, уз одређене трошкове које ће током праксе ученика издвајати, имати могућност да обезбеде кадрове који ће приликом пријема на рад већ бити обучени, тако да приликом запошљавања лица која су завршила дуално образовање, послодавци неће имати потребу да им организују додатну обуку ради упознавања са процесом рада и рада са одговарајућом опремом;

- мањи број чланова Националног просветног савета и Савета за стручно образовање и образовање одраслих смањиће трошкове буџета Републике Србије, имајући у виду да чланови ових тела месечно добијају накнаду у висини просечне плате на нивоу републике;

- прописивањем да се лиценца одузима, односно радни однос престаје, тек када се правноснажном судском пресудом потврди одлука директора, односно школског одбора, у значајној мери ће смањити обавезу школа да плаћају високе износе по основу изгубљених радних спорова у случајевима незаконитог давања отказа или одузимања лиценце наставницима, васпитачима и стручним сарадницима

- увођењем могућности квалификација, односно формалног признања компетенција лица које су исте стекли формалним или неформалним образовањем, односно поступком признавања претходног учења, ова лица неће бити принуђена да путем различитих видова дошколовавања и обука издвајају додатна средства, а истовремено ће имати одговарајуће признате јавне исправе које ће моћи да користе приликом конкурисања за пријем у радни однос;

- одузимањем лиценце на 5 година наставнику, васпитачу и стручном сараднику за одређене теже повреде радне обавезе, уместо досадашњег трајног одузимања лиценци, та лица неће бити трајно искључена из система образовања и васпитања, што ће им након истека наведеног рока омогућити већу конкурентност, будући да ће такође моћи да заснивају радни однос у установама образовања и васпитања;

- завршним и прелазним одредбама прописано је да ће наставници, васпитачи и стручни сарадници који обављају образовно-васпитни рад у школи, а који су испуњавали услове у погледу степена и врсте образовања по прописима који су важили приликом пријема у радни однос, моћи и даље да обављају образовно-васпитни рад у школи, као и да ће моћи да буду преузети у смислу овог закона, те ће ово законско решење утицати на смањивање трошкова које би та лица морала да снесу ради даљег оспособљавања, односно дошколовавања;

- већа одговорност родитеља за упис деце у установу и редовно похађање наставе, за поштовање правила понашања и безбедности и кршење прописаних забрана, дугорочно гледано требало би да смањи превремено напуштање система образовања и васпитања ученика, већу и ефикаснију интеграцију ученика, повећање безбедности и већу заштиту деце и ученика од насиља;

- школе ће имати могућност стицања средстава додатних средстава путем проширене делатности, која је проширена и на могућност установе да остварује програме обука, стручно оспособљавање и друге активности образовања одраслих уколико стекне статус јавно признатог организатора активности образовања одраслих, у складу са овим и посебним законом; школа има могућност да, осим запослених, ангажује друге сараднике за потребе обављања проширене делатности, који ће се финансирати из сопствених прихода школе што ће за та лица представљати и могућност запошљавања и стицања средстава за живот;

- оснивања установе по моделу јавно-приватног партнерства омогућиће растеређивање буџета Републике Србије;

- успостављање јединственог информационог система просвете (ЈИСП), ради осигурања прикупљања и анализе свих података у образовању и васпитању, треба да повећа ефикасност и ефективност целокупног система образовања и васпитања, и то како краткорочно тако и дугорочно будући да ће држава моћи да пројектује потребе система за дужи временски период, анализира постојеће мере и предлажу даље мере за унапређивање квалитета, ефикасности и ефективности система образовања и васпитања;

- увођење јединственог образовног броја (ЈОБ) који ће пратити његовог носиоца кроз све нивое формалног образовања и васпитања и представљати кључ за повезивање свих података о детету, ученику и одраслом у ЈИСП-у, а биће додељиван при првом упису у установу, омогућиће ефикасније праћење напредовања деце и ученика, смањиће непотребно прикупљање података, уверења, поврда приликом сваког новог уписа, те неће бити потребно да лица сваки пут плаћају таксе за прибављање свих наведених докумената;

- прописивањем да радни однос запосленог у установи престаје са навршених 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, требало би да се омогући стварање нових радних места и омогући брже запошљавање младих у установама образовања и васпитања.

7. ДА ЛИ СУ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА ТАКВЕ ДА ОПРАВДАВАЈУ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЋЕ ОН СТВОРИТИ?

Позитивне последице доношења закона оправдавају прераспodelу намене постојећих средстава без увећавања њихове висине у складу са описаним у претходном делу.

8. ДА ЛИ СЕ ЗАКОНОМ ПОДРЖАВА СТВАРАЊЕ НОВИ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА И ТРЖИШНА КОНКУРЕНЦИЈА

Омогућавањем јавно-приватног партнерства у области оснивања установа, али и увођењем система дуалног образовања у средњем стручног образовања, многи привредни субјекти имаће могућност улажу у образовање и обезбеде одговарајуће и квалитетне кадрове за област у којој привређују.

Предложени Закон ни на који начин не ограничава тржишну конкуренцију.

9. ДА ЛИ СУ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ИМАЛЕ ПРИЛИКУ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ О ЗАКОНУ

Заинтересоване стране су имале прилику да се изјасне. Одржан је низ састанака са представницима Синдиката запослених у образовању, спроведена је раније наведена анкета тако да су различити заинтересовани субјекти били у могућности да укажу на постојеће проблеме који би требало да буду решени.

Осим тога, одржане су три трибине-јавне расправе у следећим градовима: **Новом Саду**, 26. маја 2017. године; **Нишу**, 01. јуна 2017. године и **Београду**, 08. јуна 2017. године.

Нацрт закона и образложење били су објављени на званичној интернет страници Министарства и на сајту Е-управе, тако да су сви заинтересовани субјекти на посебно креираном формулару могли да доставе своје предлоге, примедбе и сугестије.

На јавној расправи учествовали су, односно, на е-маил адресу javna.gasprava@mpn.gov.rs, адресу Министарства и на сајт Е управе доставили предлоге, примедбе и сугестије: Национални просветни савет, Савет за стручно образовање и образовање одраслих, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице, представници националних савета националних мањина, представници репрезентативних синдиката, Заштитник грађана, Градска управа за образовање Града Новог Сада, Педагошки завод Војводине, Нови Сад, Савез слепих Србије, Заједница учитељских факултета Србије, Удружење социјалних радника у предшколским установама и школама Републике Србије, Небојша Стојановић из Удружења педагога физичке културе Ниш, Миладин Милосављевић из Општинске управе Прокупље, Маријана Шувалија (у име средњих школа у Параћину), Велибор Мартиновић и Стеван Јовановић из Канцеларије за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке, Митар Митровић из Друштва педагога техничке културе Србије – Шабац, Дарко Сарић Лукендић, Хрватско национално вијеће, Марина Костић из Градске управе Града Ниша-Секретаријат за образовање, Синиша Ранковић, Председник УО Друштва дефектолога Србије, Мира Меглић, председник Друштва школских библиотекара Србије, Марија Протић из Удружења родитеља “Клацкалица“, Тања Стојковић из Екуменска хуманитарна организација, Нови Сад, Радован Цицварић и Милена Голић из Ужичког центра за права детета, Анишоара Царан из Националног савета румунске националне мањине, Удружење секретара и правника ванпривреде, Никола Марковић из Друштва за информатику Србије, Ђорђе Станичић- Стална конференција градова и општина – савез градова и општина Србије, Актив дефектолога развојних група из Предшколска установа Београд, Саша Стефановић-Мрежа организација за децу Србије (МОДС), Удружење грађана Родитељ, Агроинвест Фондација Србија, Центар за интеграцију младих, Западнобалкански институт, Центар за развој потенцијала деце и младих „Плеј“, Удружење грађана са хендикепом „Френ“, Ивана Бранковић, Председник УО Националне асоцијације родитеља и наставника Србије (НАРНС), Саша Пауновић, Општина Параћин, Председник општине, Јелена Васиљевић из Лабрис – Организација за лезбејска људска права, Тања Ранковић, руководитељка програма образовања, УНИЦЕФ, Тим УН у Србији, Силвана Плавшић из Заједнице школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом Републике Србије, Милан Станчић са Филозофског факултета у Београду, Привредна комора Србије, Дејан Недић и Иван Ружичић из „Друштва директора школа Србије“, Мирјана Савов из Одсека за образовање, културу, спорт, омладину и информисање града Враћа, Звонимир Јовић из Уније синдиката просветних радника Војводине, Јелена Манић Радоичић, Александра Ђуровић, Бојана Јевтовић из Београдске отворене школе, Иван Секуловић из Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, Српска православна црква, Свети Архијерејски Синод, Национални савет мађарске националне мањине, Соња Миладиновић из Школске управе Нови Сад, Соња Стаменовић, послови у области образовања и спорта ГО Звездара, Миљан Мићуновић и Чворовић Мирјана из Уније синдиката школа Београда, запослени у предшколским установама, основним

школама, гимназијама и средњим стручним школама у Републици Србији, удружења за заштиту животиња: Нада за животиње-Риска, Линк плус (удружење), Милица Ранковић из Удружења за заштиту животиња и развој грађанске свести „Феникс“, Солидарано за животиње и природу Београд, невладина организација, Београд, Удружење за заштиту и права животиња „КЛЕМПА“ Земун, Организација за права и заштиту животиња Крушевац „ОРПАК“ ЕРАР-ОРА Србија, Суботица, Организација за поштовање и бригу о животињама – ОРКА, Удружење за права и заштиту животиња Мајданпек Белка Удружење за заштиту животиња „БОБИ“, Коалиција за живот No Kill Coalition Србија, Удружење за заштиту права животиња „БАК“ Србобран, Удружење љубитеља животиња и природе „Зелене шапе,“ Томашевац, Удружење за заштиту животиња Борске шапе, Бор, Удружење за заштиту животиња „Јупитер“ Рума, Стручна служба основних школа „Здružена школа,“ Бачка Топола, Марина Старчевић Цвико из Међународне организације CARE International Balkans, Удружење Православна породица, др Љубомир Т. Грујић, Редовни професор Универзитета у пензији, Удружење за очување и неговање винчанске културе Неолит, Слободан Јанковић, Институт за међународну политику и привреду, др Милан Радоњић, научни сарадник из Института за физику Београд, Марија Јањушевић, Народни посланик НСРС, Лидија Радуловић - Филозофски факултет Универзитета у Београду и други бројни заинтересовани грађани.

Опште примедбе на Нацрт закона о основама система образовања и васпитања, односиле су се на:

- прецизније дефинисање одредаба које се односе на опште принципе, циљеве, исходе, стандарде и кључне и опште међупредметне компетенције;

- допунити одредбе које се односе на опште принципе образовања ради унапређивања образовне транзиције из предшколског васпитања и образовања ка основном и даље ка средњем образовању и васпитању;

- у делу који се односи на циљеве образовања и васпитања унети одредбу која гласи: „развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, те значају заштите и добробити животиња;“

- замену термина „језик и писмо националне мањине“ термином „матерњи језик и писмо“;

- брисати могућност школовања двојезично на језику и писму националне мањине и српском језику;

- унети одредбу којом се експлицитно наводи да национални савет националне мањине има право да оснива образовно-васпитну установу која се финансира средствима буџета Републике Србије;

- прецизирање разлога и услова када родитељ изабере да дете упише у приватну установу;

- код одредбе која се односи на упис деце у предшколску установу, додати да се деца са сметњама у развоју у развојну групу на нивоу предшколске установе уписују на основу мишљења Интерресорне комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке, уз сагласност родитеља, односно другог законског заступника;

- евиденцију о деци која су стасала у школи поверити Министарству унутрашњих послова, уместо јединице локалне самоуправе;

- одлагање поласка у прави разред без мишљења Интерресорне комисије, на основу одлуке психолога или педагога школе и упис ученика у основну школу на територији ван њиховог пребивалишта;
- редефинисање одредаба којима се уређује време које ученик проводи у школи;
- надлежност школских управа;
- начин избора, број и структуру чланова, као и надлежности Националног просветног савета и Савета за стручно образовање и образовање одраслих;
- делокруг послова и организационе јединице Завода за унапређивање образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета у образовању и васпитању;
- дефинисање стандарда простора и опремљености школских библиотека;
- уношење термина „обавезни изборни предмети“ за изборне предмете Верска настава и Грађанско васпитање;
- дефинисати обавезне елементе развојног плана установе;
- уношење одредбе којом се прописује да план наставе и учења основног и средњег образовања и васпитања може да садржи и модуле;
- брисање одредбе којом је прописано да оцена из владања утиче на општи успех и одредбе којом је прописано да се ученик у другом и трећем разреду основне школе који има више од две недовољне оцене преводи у следећи разред;
- у оквиру одредаба које се односе на програме образовања и васпитања у установи назначити да се индивидуални образовни план сачињава и за ученике са изузетним способностима;
- замену термина „укор разредног већа“ термином „укор одељењског већа“;
- прецизирање разлога за добијање статуса „установе од посебног интереса за Републику Србију“;
- прецизирање да ли је поред сагласности Министарства за проширену делатност установе, у одређеним случајевима (нпр. у медицинским школама) потребно прибавити и сагласност другог органа;
- усклађивање чланова који се односе на установе које могу да остварују припремни предшколски програм;
- брисање одредаба које се односе на тзв. продужну наставу;
- прецизирање одредаба које се односе на одговорност родитеља, односно другог законског заступника за упис, похађање наставе и понашање ученика;
- уношење одредаба којима би се уредио појачан васпитни рада са учеником у случају повреда ученичких обавеза;
- усаглашавање одредаба закона и правилника поводом одредаба о броју оцена којим ученик треба да буде оцењен током једног полугодишта у основној и средњој школи;
- прецизирање да закључну оцену ученику утврђује одељенско веће, али само наставници који предају конкретном ученику;
- увођење описног, уместо бројчаног оцењивања и у другом и трећем разреду основне школе;
- проширење састава Интерресорне комисије, тако што ће обавезан члан бити и психолог/педагог запослен у образовању и васпитању;

- уношење одредбе којом се прецизира да је ученик одговоран за понашање којим се угрожава безбедност других не само у установи, већ у школским и свим другим активностима које се реализују ван школе, а које школа организује;

- изрицање укора ученика од стране одељенског, а не разредног већа;

- додатно уређивање, односно брисање одредаба које се односе на одређивање хуманитарног или друштвено-корисног рада ученика, у случају повреде обавеза ученика;

- уношење одредаба којом би се прописало да се приликом оснивања ресурсних центара води рачуна о њиховој равномерној територијалној распоређености, да уколико један ресурс центар не може да пружи одређену сервисну подршку за ту сервисну подршку се обезбеђује подршка из другог сервиса; те да ресурсни центар не пружа само подршку по питању асистивне технологије, већ и по питању људских ресурса као што су стручни сарадници и педагошки асистенти;

- у део којима се уређују програми наставе и учења основног и средњег образовања додати исти садрже и дефинисање ближих услова за начин прилагођавања програма образовно-васпитног рада и организовања образовања и васпитања, као и да ће министар посебним правилницима утврдити услове за начин прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, ближе смернице за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју, ученика са посебним способностима, за образовање и васпитање на језику националне мањине и образовање одраслих;

- продужење рока за покретање васпитно-дисциплинског поступка за учињену тежу повреду обавезе ученика, на тридесет дана од дана сазнања и рока за повреду забрана прописаних чланом 110 – 112. закона на петнаест дана од дана сазнања;

- продужење рока за окончање васпитно-дисциплинског поступка, након појачаног васпитног рада са учеником, доношењем решења у року од 60 дана од дана покретања;

- увођење одредаба којима би оцена из владања утицала на општи успех ученика и пре шестог разреда;

- изостављање одредаба којим се у оквиру дела који уређује Индивидуални образовни план (ИОП) прописује могућност ангажовања личног пратиоца, јер се не ради особи која је из система образовања и васпитања, већ из система социјалне заштите;

- прописивање да родитељ има право да се обрати и Заштитнику грађана, Поверенику за заштиту равноправности и другим институцијама, уколико Министарство не отклони недостатке који се односе на заштиту права ученика;

- прописивање нових права права детета и ученика: заштиту приватности, достојанства и личне преписке; слободу изражавања мишљења о свим питањима која се тичу детета и право да се то мишљење изме у обзир при доношењу одлука у складу са узрастом и развојим капацитетима детета; слободу изражавања које обухвата и слободу да тражи, прима и даје информације; слободу мишљења, савести и вероисповести и слободу мирног окупљања;

- прецизирање обавезе родитеља да узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником;

- уношење члана којим би се прописало начело учешћа деце у доношењу одлука и начело најбољег интереса детета;

- прописивање обавезе сарадње завода са националним саветима националних мањина;
- прописивање да школа обавештава Центар за социјални рад, уколико родитељ не поштује одредбе које се односе на његову одговорност;
- да школа у коју се уписује ученик током покренутог васпитно-дисциплински поступак против њега у школи из коју се испишује, исту обавести у коју је школу тај ученик уписан, у року од 5 дана од дана уписа, како би се знало којој школи треба доставити решење којом је окончан тај поступак;
- прописивање садржине годишњег плана рада установе, уз препоруку да се да и препоручен модел;
- прецизирање да основна школа може у првом циклусу да организује целодневну наставу и продужени боравак;
- враћање обавезе давања сагласности од стране оснивача установе или прописивање обавезе доношења другог финансијског акта у вези са Предшколским програмом;
- прописивање рока за подношење захтева за верификацију предшколске установе, као и да захтев за верификацију проширене делатности може да се поднесе истовремено са захтевом за верификацију основне делатности;
- дефинисање да дефектолог треба да буде обавезан члан стручног тима за инклузивно образовање јер у развојној групи дефектолог израђује ИОП за свако дете које је уписано у развојну групу;
- да се у саставу ИРК-а пропишу обавезни чланови и они повремени који се именују у зависности од конкретног случаја;
- прописивање обавезе ИРК-а да најмање два пута годишње Министарству подноси извештај о раду;
- прописивање да је обавезно да се за извођење огледа распише конкурс;
- додати да се у остваривању образовно-васпитног рада поред уџбеника, које одобрава министар, користе и додатна наставна средства која одобрава Завод за унапређивање образовање и васпитање;
- уношење одредбе да се основе васпитног програма и програм васпитног рада раде са ученицима са поремећајима у понашању, као и да се за те ученике посебном процедуром тимски одлучује о понављању разреда;
- прецизирати да се владање ванредних ученика не оцењује;
- уређивање и прецизирање одредаба којима се уређује ИОП, и то у погледу: израде ИОП-а за ученике са поремећајима у понашању, дефинисања укључених стручних сарадника (дипломирани дефектолог и дипломирани специјални педагог за превенцију и ресоцијализацију лица са поремећајима у друштвеном понашању), прописивање уређивања ове материје додатним подзаконским актима;
- додатно прецизирање услова за организовање појачаног образовно-васпитног рада у току другог полугодишта са учеником који на крају првог полугодишта има недовољну оцену, а унети могућност да се овај рад може одредити и за ученика у првом разреду у којем је оцењивање описно, а не бројчано; прецизирати лица која су одговорна за извођење појачаног образовно-васпитног рада у току другог полугодишта;
- прописивање да се може поднети приговор органу управљања на одлуку директора поводом захтева за остваривање права детета и ученика;

- прецизирање ко изводи појачан педагошко-инструктиван рад са наставником чија је оцена два пута поништена на основу приговора и/или жалбе;

- брисати одредбу којом је прописано да се за учињену повреду забране из чл. 110 –112. закона, ученику од петог до осмог разреда може изрећи васпитно-дисциплинска мера премештаја у другу основну школу на основу одлуке наставничког већа, уз сагласност школе у коју прелази, а уз обавештавање родитеља односно другог законског заступника;

- уместо новчаног кажњавања родитеља за непоштовање обавеза уписа деце у школу, увести одговарајуће мере подршке;

- прецизирање одредаба које се односе на теже повреде радне обавезе запослених, у случају забране употребе, односно подстрекавања на употребу наркотичких средстава и алкохола;

- уношење одређених основних принципа Конвенције о правима детета у члан којим су уређена права детета и ученика;

- да се у делу који се односи на васпитно-дисциплински поступак, пропише могућност вођења интерног поступка у «лакшим случајевима дискриминације»;

- да се у делу који се односи на ИРК пропише да иста врши процену потреба детета, ученика и одраслог за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком у најбољем интересу детета;

- да се у члану којим је уређена одговорност ученика унесе одредба којом се прописује да „појачан васпитни рад активностима: у оквиру одељењске заједнице, стручним радом одељењског старешине, педагога, психолога, посебних тимова, а када је то неопходно и сарадња са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите у циљу дефинисања и пружања подршке ученику,,;

- предлагање да се одредба којом је прописано када ученик не завршава разред, прецизира тако што ће се прописати следеће «ученик има недовољан успех и није завршио разред уколико има више од две недовољне оцене или није положио поправни испит»;

- у делу који се односи на одговорност ученика прецизирати да се мисли на употребу супстанци у простору школе или и ван школе;

- прописивање да чланови ученичког парламента могу бити не само ученици 7. и 8. разреда основне школе, већ сви ученици или бар ученици другог циклуса основног образовања и васпитања;

- да се ученик са сметњама у развоју који учини повреду обавезе ученика или начини материјалну штету школи третира на одговарајући посебан начин имајући у виду његове сметње;

- допунити одредбу којом је уређена делатност установе, тако што ће се прописати да школа за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инавалдитетом, као и установа која има децу и ученике са сметњама у развоју и инавалдитетом, може да пружа проширену додатну подршку у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инавалдитетом у васпитној групи, односно другој школи и породици, у складу с критеријумима и стандардима које прописује министар;

- брисање одредаба којим се уводи продужна настава;

- укидање потребе да се тражи сагласност од родитеља да њихово дете упути на ИРК;

- изузимање организовања екскурзија и наставе у природи од примене Закона о јавним набавкама;

- уредити питање рада установе која је благовремено поднела захтев за верификацију установе у периоду док чека решење Министарства, које га још није донело и поред истека законског рока;

- уношење обавезе ученика који се определио за један од два изборна предмета, не може да мења изборни предмет у току циклуса основног односно средњег образовања;

- додавање новог права детета и ученика, и то: право на једанке просторне, техничке и наставно техничке услове похађања верске наставе, у односу на наставу из осталих предмета;

- прецизирање статуса директора у смислу дефинисања да ли има статус запосленог на одређено или неодређено време;

- додати медијатекара као стручног сарадника;

- брисати одредбу којом је прописан престанак мандата директора са навршених 65 година живота;

- експлицитно навођење да је директор може да обавља и послове наставника, тек по прибављеном мишљењу Агенције за борбу против корупције;

- унети опис послова за библиотекарe и друге стручне сараднике, а не само за психолога и педагога;

- брисати одредбу којом је прописано да секретар води управни поступак у установи, будући да је за вођење тог поступка надлежан директор;

- брисати одредбе којим је прописано да министар бира директора установе и вратити одредбе којом је за тај избор надлежан орган управљања установе;

- заједничку стручну службу дефинисати као посебно правно лица, која ће имати свог руководиоца и органе као што су директор и управни одбор, у чијем саставу су сви директори установа који су овој служби поверили одређене послове;

- у оквиру члана којим се уређује забрана дискриминације брисати речи „сексуалне оријентације, родног идентитета“;

- прописати накнаду за рад чланова органа управљања у установи;

- члан којим је прописана забрана насиља допунити забраном сексуалног и електронског насиља;

- прецизирати у којим случајевима два представника ученичког парламента могу да присуствују и учествују у школског одбора раду, без права одлучивања;

- прецизирати одредбу која се односи на оцени из спољног вредновања установе из које долази кандидат за директора;

- брисати одредбу којом је прописано да је задатк стручног сарадника спровођење стратешких одлука Министарства у установи;

- као нову надлежност органа управљања унети „да одлучује о правима и обавезама директора установе“;

- прецизирати да председник и чланови савета родитеља обављају послове из своје надлежности, без накнаде;

- унети одредбу да орган управљања бира директора од кандидата који добију више од 50% гласова запослених;

- брисати одредбу којом је прописано да директор може, изузетно, и да изводи наставу;
- брисати одредбу којом се предшколским установама и основним школама даје могућност да у изузетним случајевима на период од највише две године изаберу лице које има завршене основне академске студије, као први степен студија;
- унети одредбу којом ће се прописати да акт о мрежи средњих школа које имају седиште на територији АП Војводине доноси надлежни покрајински орган ;
- уредити и прецизирати члан којим се уређује питање својине над средствима установе;
- јасније дефинисати прописани услов за заснивање радног односа који се односи на обавезу лица да зна српски језик и језик на којем остварује образовно-васпитни рад;
- као стручног сарадника у предшколској установи предвидети и социјалног радника;
- брисати одредбу која прописује да министар и министри надлежни за послове здравља и социјалне политике споразумно прописују степен и врсту образовања сарадника у предшколској установи у делу у којем се наводи да се то односи на лица која не обављају васпитно-образовни рад;
- у одредбама које се односе на забрану насиља и злостављања треба као услов додати да је учињено са намером;
- брисати одредбу којом је прописано да стручни сарадник прва три месеца приправничког стажа ради под непосредним надзором одговарајућег стручног сарадника који има лиценцу и кога му одређује ментор;
- прописати да се наставници верске наставе могу запослити и на неодређено време и изменити све одговарајуће одредбе које произилазе из таквог статуса запосленог наставника верске наставе;
- додати одредбе којима се прописује да листу наставника верске наставе, на предлог традиционалних цркава и верских заједница, утврђује министар, те да се то лице сматра се да је оспособљеним за извођење верске наставе, као и да лице које се избрише са листе наставника верске наставе од стране министра, а на предлог традиционалних цркава и верских заједница, остварује право стављањем на листу запослених за чијим је радом у потпуности престала потреба и остварује право на преузимање на радно место за које испуњава услове у складу са општим актом послодавца;
- прописати као услов за заснивање радног односа наставника верске наставе у установи да је установа дужна да прибави доказ да се наставник верске наставе налази на Листи коју су предложиле традиционалне цркве и верске заједнице, тако што је добија од министарства просвете преко школских управа;
- прописати да директор предшколске установе не мора бити искључиво лице са искуством у образовном и васпитном раду, већ је пожељно да предшколском установом руководи дипломирани/струковни менаџер (менаџер, економиста... - професионални менаџер⁶);
- унети одредбу да у предшколској установи децом од 6 месеци до 3 године раде и медицинске сестре васпитачи;
- брисати став у којем је прописано да директор приликом пријема лица у радни однос прибавља мишљења одговарајућих стручних тела у установи;
- из описа послова секретара брисати да обавља послове јавних набавки;

- додати да је савет родитеља надлежан и да разматра извештај о остваривању развојног плана и годишњег плана школе;
- брисати цео члан којим се таксативно наводе послови секретара;
- смањити рок од две године у којем је приправник у обавези да стекне образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина;
- прописати могућност да наставник стекне одговарајуће образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина и пре запошљавања;
- уношење одредбе којом би било прописано да високошколска установа у оквиру акредитованог студијског програма или као програм образовања током читавог живота, у складу са прописима којима се уређује високо образовање, остварује образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина, те да овај програм образовања током читавог живота остварују само оне високошколске установе које имају акредитоване студијске програме за образовање наставника;
- у делу који се односи на мрежу установа уместо прибављања „мишљења“ националних савета националних мањина прописати прибављање „сагласности“;
- код избора органа управљања уместо прибављања „мишљења“ националних савета националних мањина унети „на предлог“;
- у делу који се односи на избор директора прописати да се уколико национални савет националне мањине да негативно мишљење, поништава конкурс за избор директора и расписује се нови у року од 30 дана;
- прописати да се у установи у којој се изводи наставни рад и на језику националне мањине, помоћник директора именује из реда наставника, васпитача и сарадника који изводе наставу на језику националне мањине;
- као услов за пријем у радни однос прописати да се у установи у којој се образовно-васпитни рад одвија на језику националне мањине, кандидат треба да приложи доказ о положеном испиту из познавања језика најмање на нивоу Ц1 Заједничког европског оквира, а исто прописати и као обавезно образовање наставника, васпитача и стручног сарадника;
- прописати да министарство решењем одређује број саветника-спољних сарадника неопходних за пружање помоћи, на предлог националног савета националне мањине за наставу на језику националне мањине;
- у наслову поглавља XII - Финансирање делатности установа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе додати и речи «национални савет националне мањине»;
- прописати могућност да јединица локалне самоуправе може основати дечији центар, као установу која би се бавила васпитно образовном делатношћу ван редовног предшколског и основног образовања, у циљу осмишљавања слободног времена и рада са децом у секцијама (ликовна, музичка, рачунарство, страни језици, спорт, балет, глума.....);
- код одредаба којима је уређен индивидуални образовни програм (ИОП) прописати за ученика са изузетним способностима - ИОПЗ, + могућност убрзаног темпа напредовања за такве ученике кроз школски програм;
- да се мировање радног односа директору не ограничава на два мандата, већ да му радни однос мирује за време периода за који је постављен на радном месту са кога је постављен;

- прописати да Влада утврђује критеријуме на основу којих доноси акт о мрежи јавних школа за основно и средње образовање деце и ученика са сметњама у развоју;
- прописати да школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом може, поред сарадника за израду дидактичких средстава и помагала за децу са сензомоторичким сметњама, да има и сарадника за њихово коришћење;
- да се осам година радног стажа као услов за директора установе, смањи на пет година;
- да се пропише могућност да у школски одбор стручне школе са дуалним образовањем може бити изабран и представник предузећа, односно компанија или послодаваца;
- у одбреди којом је прописано да директор сазива и руководи седницама васпитно-образовног, наставничког, односно педагошког већа, брисати да нема право одлучивања;
- брисати одредбу којом је прописано да Министар разрешава директора установе, ако је утврђено да је намерно или крајњом непажњом учинио пропуст приликом доношења одлуке у дисциплинском поступку, која је правноснажном судском пресудом поништена као незаконита и ако је установа обавезана на накнаду штете;
- у делу којим је уређена забрана дискриминације прописати да је, уколико Повереник за заштиту равноправности напише опомену министарству просвете због дискриминације, министар дужан да је отклони или да поднесе оставку;
- прописати да лице које је прекршило забрану насиља, злостављања или занемаривања не може бити директор установе, као ни лице које је члан политичке партије;
- брисати одредбу којом је прописано да изузетно, образовно-васпитном раду може да присуствује лични пратилац детета, односно ученика, а ради пружања помоћи детету, односно ученику са сметњама у развоју и инвалидитетом, у складу са законом;
- прописати да је посао стручног сарадника да поред развоја инклузивности установе, развија и интеркултуралност установе;
- унети одредбу којом би се прописала забрана физичког кажњавања;
- унети одредбу којом би се прописала забрана верског организовања и деловања у установи;
- прописати да установе у којима се настава одвија на матерњем језику националне мањине, у сарадњи са националним саветом те мањине, могу међусобно да се повезују у заједнице установа ради остваривања сарадње у области организације, планирања, програмирања, као и других питања од значаја за унапређивање образовно-васпитног рада и обављања делатности, да национални савет националне мањине може да повезује васпитаче, наставнике, стручне сараднике, директоре и друге запослене у стручна друштва или активе истих, као и да се стручна друштва, активи васпитача, наставника и других запослених баве унапређивањем образовно-васпитног рада и могу да имају представнике у комисијама и тимовима које се баве образовањем и васпитањем;
- прописати да уколико у установи у којој се настава изводи у свим одељењима или у већини одељења на језику националне мањине директор не познаје језик на коме се изводи настава, неопходно је да помоћник директора познаје језик националне мањине;

- прописати да у школама у којима се настава одвија на језику националне мањине, заједничка стручна служба мора да има логопеда, дефектолога и социјалног радника који познају језик те националне мањине на нивоу Ц1 европских стандарда о познавању језика;

- прописати да у установама и школама у којима се настава одвија на језику националне мањине, стручне послове које обављају стручни сарадници: педагог, психолог, дефектолог, библиотекар, логопед, андролог, социјални радник, морају познавати језик те националне мањине нивоу Ц1 европских стандарда о познавању језика;

- у делу којим је прописано образовање наставника прописати и да послове васпитача у предшколској установи и наставника разредне наставе, може да обавља лице које је стекло одговарајуће образовање на језику на коме се остварује тај рад или је положило испит из језика са методиком, по програму одговарајуће високошколске установе, а најмање на нивоу Ц1 европских стандарда о познавању језика, а послове наставника и стручног сарадника, може да обавља лице које је стекло средње, више или високо образовање на језику на коме се остварује образовно-васпитни рад или је положило испит из тог језика по програму одговарајуће високошколске установе, а најмање на нивоу Ц1 европских стандарда о познавању језика;

- утврдити период на који се може бирати привремени орган управљања;

- унети одредбу којом би било прописано да стручне послове на унапређивању васпитно-образовног рада у предшколској установи за васпитање и образовање ученика са сметњама и инвалидитетом у развоју обавља стручни сарадници предшколске установе и дефектолог;

- прописати да наставу и друге облике образовно-васпитног рада у школи за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом поред дефектолога, може да остварује и наставник који има одговарајућу стручну спрему за предмет и који је оспособљен за рад са ученицима са сметњама у развоју, а да програм оспособљавања прописује министар;

- одредби којом је прописано да је установа дужна да актом уреди правила понашања и међусобне односе деце, ученика, родитеља, односно других законских заступника и запослених у установи, додати да је неопходно да обави консултације са свим актерима просветним радницима, родитељима и децом;

- брисати клубове родитеља и наставника из одговарајућих одредаба;

- унети нови члан којима би био прописано оснивање клубова родитеља и наставника, послове и делокруг њиховог рада;

- додати да се повезивање установа и ученичке задруге оснивају, поред наведеног, и у циљу постизања пуног развоја људских потенцијала и осећања достојанства и самовредности, као и јачања поштовања људских права, основних слобода и људске разноврсности;

- унети да се приликом доношења акта о мрежи школа води рачуна о несегрегисаном школском окружењу у циљу јачања права детета и подстицања улоге ученика у постизању пуног развоја људских потенцијала и осећања достојанства и самовредности, као и јачања поштовања људских права, основних слобода и људске разноврсности и прописати да затварање установе не сме довести до сегрегације;

- усклађивање норми којима се забрањује дискриминација са законом којим је уређена материја којом се уређује забрана дискриминације;
- прописати субјекте којима се може пружити интерна заштита од дискриминације;
- прописати да сви запослени имају позитивну обавезу да раде на сузбијању свих облика дискриминације и насиља, и стварању окружења погодног за постизање пуног развоја људских потенцијала и осећања достојанства и самовредности, као и јачања поштовања људских права, основних слобода и људске разноврсности;
- прописати кривична дела за која правноснажна осуда повлачи губитак лиценце;
- тим за инклузивно образовање изменити у тим за инклузивно образовање и за превенцију осипања;
- прописати да установа својим општим актом може прописати ближе услове за избор директора као и доказе које треба да цени;
- појаснити ставове који се односе на наставнике, васпитаче и стручне сараднике за које се сматра да имају стечено образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина;
- додати одредбе којима би се прописало да: директору установе који по окончању мандата нема радно место у својој установи, у уколској управи из које долази, додељује му се прво слободно радно место његових квалификација и да се директору који је изабран пре доношења новог Закона и ступања на снагу истог, следећи наредни мандат третира као први; да је директор дужан да положи испит за директора у року од две године од доношења Програма обуке и Правилника о лиценци за директоре установа образовања и васпитања, уместо од од ступања на дужност;
- да се унесе одредба којом би се прописало да вршиоца дужности директора именује школски одбор, до избора директора у року од осам дана од дана наступања разлога за постављење;
- прописати да једино орган управљања може да предложи разрешење члана органа управљања који онемгућава рад органа управљања неоправданим одсуствањима или несавесним радом;
- прописати које разлоге за разрешење члана органа управљања утврђује просветни инспектор;
- прописати да педагошки асистент пружа помоћ и подршку и детету и ученику на основу мишљења ИРК;
- изменити састав органа управљања, тако да га чине 4 представника запослених, 3 представника локалне самоуправе и 2 родитеља, односно других законских заступника;
- у делу који се односи на одговорност директора прописати да је он материјално одговоран за штету коју намерно или крајњом непажњом нанесе установи, у складу са законом;
- предлог да се у школски одбор средње стручне школе и у дуалном образовању укључе представници ученика и родитеља у рад школског одбора;
- прописати да стручне послове у школи за ученике обдарене за математику обављају психолог, библиотекар и информатичар;
- прописати обавезу обнављања лиценце на сваких 10 година;

- прописати да се лиценца одузима и запосленима који се у медијима понашају мимо дефинисаног кодекса понашања, неморалним понашањем штети угледу установе и сл.;
- унети опис послова свих запослених у установи;
- као разлог за одузимање лиценце изузети случај када лице одбије вршење спољашњег вредновања рада или стручно-педагошког надзора;
- прецизирати одредбе којима се прописује финансирање припремног предшколског програма за децу са сметњама у развоју, децу на кућном и болничком лечењу;
- прописати да радни однос на одређено време може да прерасте у радни однос на неодређено време;
- прописати плаћање одржавања „хонорарних“ часова које наставник одржи преко пуне норме, за наставнике српског језика и математике преко 18 часова који чине у пуну норму;
- признати положен стручни испит у области образовања лицима који су исти положили по прописима Црне Горе, као положен испит за лиценцу;
- прописати пробни рад и за ненаставно особље;
- прописати да установа може средства која је стекла учешћем јединице локалне самоуправе, донатора, спонзора или од проширене делатности, као и добровољним учешћем родитеља, да поред прописаног, распореди и наставницима, стручним сарадницима и стручној служби која обавља финансијско-рачуноводствене, административне, правне, помоћно-техничке послове, као и за награде менторима чији ученици су освојили награде на такмичењима;
- брисати могућност заснивања радног односа на основу преузимања запосленог са листе запослених за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба (у преузимање са листе);
- прописати да радна подгрупа коју при свакој школској управи министар образује ради утврђивања постојање услова и давања сагласности за расписивање конкурса, утврђује постојање услова и даје сагласност за узајамно преузимање.;
- прописати да је установа је у обавези да Министарству достави податке о потреби за ангажовањем свих запослених, одлуку о расписивању конкурса, као и одлуку о преузимању запослених са листе, а не само наставника, васпитача и стручних сарадника;
- прописати да Конкурсна комисија која се формира након расписивања конкурса за пријем у радни однос у установи, врши избор кандидата за пријем у радни однос, уместо предложеног решења да то врши директор;
- да се АП Војводине повере послови давање сагласности за организовање издвојеног одељења у школама, промену седишта и назива установе, уколико се налазе на територији покрајине;
- да се АП Војводине повере послови избора директора установа на територији покрајине;
- да се уреди поступање, надлежност, обавезност и форма аката које доносе радне групе и радне подгрупе које се формирају код преузимања запослених и заснивања радног односа;

- прецизирати на шта тачно надлежни орган јединице локалне самоуправе даје мишљење у поступку избора педагошког асистента, односно андрагошког асистента;

- прописати покретање дисциплинског поступка и у случају лакших повреда радне обавезе;

- прописати да уколико запослени који се налази на листи за преузимање без оправданих разлога одбије понуђено преузимање у тој школској години се скида са листе за одбијени проценат преузимања, а уколико две године за редом одбије понуђено преузимање без оправданих разлога, више не може бити на листи за одбијени проценат преузимања;

- органу покрајине надлежном за послове образовања, односно Педагошком заводу Војводине поверити послове одобравања уџбеника уџбеника, приручника и наставног материјала на језику и писму националне мањине чији национални савет националне мањине има седиште на територији покрајине;

- прописати да наставник српског језика, изузетно, може да има 17 часова обавезне наставе, с тим да се непосредни рад до 24 часа допуњује другим активностима (допунски, додатни, индивидуални, припремни рад и други облици рада) у складу са наставним планом;

- прописати да је у оквиру пуног радног времена у току радне недеље, норма непосредног рада наставника 24 школска часа (у даљем тексту: час) непосредног рада са ученицима: од чега 20 часова наставе обавезних предмета и активности, изборних програма и активности, с тим да се непосредни рад до 24 часа допуњује другим активностима (допунски, додатни, индивидуални, припремни рад и други облици рада) у складу са наставним планом;

- прописати да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују средства за превоз деце и њихових пратилаца на ограничавања на удаљеност од 2 км, и ученика основне школе без ограничавања на удаљеност од 4 км, а додати у наставку речи „у случају да је организован редован аутобуски превоз до школе“; превоз деце и пратилаца у припремном предшколском програму без обзира на удаљеност у случају да је организован редован аутобуски превоз до школе и превоз ученика основне школе без обзира на удаљеност у случају да је организован редован аутобуски превоз до школе;

- дати овлашћење радној групи, односно радној подгрупи да може да одлучи да се запослени који је остао нераспоређен или има статус запосленог са непуним радним временом, односно запослени који није на листи а нема других одговарајућих кадрова, упуте ради преузимања у другу установу, а да су директори установа дужни да закључе споразум о преузимању уз сагласност запосленог;

- прописати могућност пружања са листе и стављања на листу, лица која су засновала радни однос са непуним радним временом;

- брисати могућност да дисциплински поступак може да се покрене у случају повреде радне дисциплине;

- у делу у којем је прописано да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују средства за остваривање делатности предшколског васпитања и образовања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста) у висини 80 одсто од економске цене по детету, након овог текста додати реч «просечно»

- у делу којим је уређено финансирање превоза од стране јединице локалне самоуправе, усагласити удаљеност места становања од школе када су у питању трошкови превоза запослених и ученика;

- предлог да јединица локалне самоуправе обезбеђује средства и за подршку посебно талентованим ученицима у виду бесповратне новчане помоћи у складу са актом који доноси јединица локалне самоуправе;

- прописати да лице које закључи уговор о извођењу наставе или за полагање испита, за највише 30 одсто од пуног радног времена, учествује у раду стручних органа школе без права одлучивања, осим у раду одељењског већа;

- прописати да наставник, васпитач и стручни сарадник има право на пет слободних радних дана ради стручног усавршавања, а да распоред одсуства наставника, васпитача и стручног сарадника ради стручног усавршавања планира педагошки колегијум;

- брисати формирање конкурсне комисије у случају расписивања конкурса за пријем лица у радни однос;

- прецизирати ко врши избор кандидата који улазе у ужи избор;

- прецизирати одредбу која се односи на заснивање радног односа на одређено време до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс, а најкасније до 31. августа текуће школске године;

- да се размотре и усагласе одредбе којима се прописује ангажовање наставника у допунској настави у иностранству, а којим је прописано да Министарство расписује конкурс сваке четврте године, а да се наставник ангажује само на годину дана., имајући у виду да годину дана је изузетно кратак период, јер толико траје само адаптација наставника и евентуално породице која је кренула са њим;

- прописати да је јединица локалне самоуправе, уместо школе, у обавези да најкасније у року од шест месеци од дана увођења дуалног образовања, формира нови школски одбор у складу са овим законом;

- прописати да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за превоз ученика средњих школа уколико постоје средства у буџету јединице локалне самоуправе;

- прописати да се у буџету Републике Србије обезбеђују се средства за рад школа од посебног интереса за национални савет националне мањине, које одреди национални савет националне мањине;

- прописати да васпитно-образовно особље за одлази у пензију, 35 година стажа осигурања, односно 60 година живота и најмање 15 година стажа осигурања;

- прописати ко је у установи надлежан да води евиденцију и прописати норму за обављање тог посла;

- прописати критеријуме на основу којих се врши избор кандидата за пријем у радни однос;

- прецизирати термин функционални статус деце, ученика, одраслих и родитеља, односно других законских заступника који се уноси у евиденције у школи;

- брисати одредбе којима је прописана новчана казна за прекршај родитеља, односно другог законског заступника за повреду прописаних обавеза, а да се уместо тога унети одредбе којима се прописују мере превенције и интервенције усмерене ка развоју капацитета породице и повећања обухвата деце образовањем;

- прописати да се без конкурса заснива ради однос на одређено време до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс, а најкасније до 31. августа текуће школске године;

- прецизно навести кривична дела за која правноснажна осуда повлачи губитак лиценце;

- прописати да се у буџету Републике Србије обезбеђују средства за наменски трансфер (грант) установама за подизање квалитета образовања и васпитања и унапређивње инклузивног образовања, а да ближе услове и критеријуме за одобравање ове помоћи установама, прописује министар;

- у делу у којем је прописано да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују средства за остваривање делатности предшколског васпитања и образовања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста), уместо висине од 80 одсто од економске цене по детету, прописати висину од најмање 80 одсто од економске цене по детету и додати одредбу којом се прописује да јединица локалне самоуправе може у потпуности да ослободи плаћања децу из породица у изразито тешком материјалном положају, а да се начин утврђивања економске цене уређује се уредбом;

- унети одредбе којима ће бити предвиђен и уређен начин пружања и финансирања мера додатне подршке ученицима у образовању;

- прописати да се у буџету Републике Србије обезбеђују средства и за стручно усавршавање запослених и јубиларне награде и помоћ запосленима у основној и средњој школи;

- брисати одредбе којима је прописано да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за стручно усавршавање запослених и јубиларне награде и помоћ запосленима у основној и средњој школи;

- прописати да се у евиденцију о запосленима које води установа уносе и подаци о запосленима би требало да укључи и број ЕСПБ наставничког образовања и установу на којима је стечен;

- прописати да се у буџету Републике Србије обезбеђују средства и за плате, накнаде и додатке запослених у предшколским установама, доприносе за обавезно социјално осигурање и отпремнине;

- утврдити надлежност министра да подзаконским актом прецизира одредбе које се односе на норму наставника, васпитача и стручног сарадника;

- изменити постојеће одредбе које се односе на поступак који претходи избору кандидата за пријем у радни однос новим одредбама којима ће бити прописано следеће:

«Комисија за избор кандидата року од осам дана од дана истека рока за пријаву, сачињава листу пријављених кандидата у којој утврђује који кандидати испуњавају услове и предлаже директору школе ужи избор кандидата који испуњавају услове из члана 139 овог закона, а директор школе их упућују на психолошку процену способности за рад са децом и ученицима коју врши надлежна служба за послове запошљавања применом стандардизованих поступака.

У року од три дана од дана пријема резултата психолошке процене способности за рад са децом и ученицима конкурсна комисија доставља директору извештај надлежне службе за послове запошљавања а директор школе позива кандидате на разговор у року од 5 дана од дана пријема извештаја.»;

- изменити одредбе којима је прописано заснивање радног односа на одређено време без расписивања конкурса, тако што би се додало да се на овај начин радни однос може засновати и лице које се ангажује до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс, а најкасније до 31. августа текуће школске године, као и до избора кандидата – када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове, а најкасније до 31. августа текуће школске године;

- прописати да запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспоређен или има статус запосленог са непуним радним временом, стављањем на листу запослених са које се врши преузимање, остварује право на преузимање са листе, у оквиру управног округа у коме радник има место пребивалишта;

- брисати да се у регистар деце, ученика и одраслих уноси и њихова национална припадност;

- прописати да се са саветником-спољним сарадником закључује уговор о допунском раду, након добијене сагласности директора установе у којој је саветник у радном односу;

- прописати да се у буџету Републике Србије обезбеђују средства и за наменске трансфере јединицама локалне самоуправе које припадају IV групи развијености за остваривање додатне подршке детету и ученику у складу са мишљењем Интерресорне комисије, у складу са законом којим се уређује финансирање јединица локалне самоуправе и унети да Влада утврђује висинутих наменских трансфера, критеријуме за њихову расподелу по појединим јединицама локалне самоуправе, критеријуме за учешће локалне самоуправе и динамику преноса средстава;

- додати да се у складу са посебним законом (законом којим се прописује финансирање локалне самоуправе) у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују средства за стваривање додатне подршке детету и ученику у складу са мишљењем Интерресорна комисије, осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије;

- прописати да установе од посебног националног интереса могу изузетно, уз сагласност Министарства, да врше пријем нових запослених путем конкурса, а без преузимања са листе;

- прописати да се у буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за превоз ученика на републичка и међународна такмичења, средства за смештај и котизацију ученика и евентуално њихових наставника/пратилаца, и прописати орган који ће утврдити ближе услове за остваривање овог права;

- прописати казнене одредбе за локалне самоуправе које не поштују и не примењују одредбе Закона о основама система образовања и васпитања и подзаконских аката који су на основу њега донети;

- прописати да се средства за финансирање делатности установа обезбеђују се у буџету Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе у складу са критеријумима и стандардима финансирања установе које прописује министар;

- прописати да је установа у обавези да Министарству достави податке о потреби за ангажовањем запослених, одлуку о расписивању конкурса, као и одлуку о преузимању запослених са листе ради објављивања на званичној интернет страници Министарства, као и председницима општинских организација.

Министарство је размотрило све изнете начелне и појединачне сугестије, примедбе и предлоге изнете у јавној расправи.

Сви предлози и сугестије којима се унапређују законска решења предложеног текста Нацрта закона и који су у складу са концептом – квалитетно образовање и васпитање једнако доступно свима, уграђени су у текст Нацрта закона.

10. КОЈЕ ЋЕ СЕ МЕРЕ ТОКОМ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА ПРЕДУЗЕТИ ДА БИ СЕ ПОСТИГЛО ОНО ШТО СЕ ЗАКОНОМ ПРЕДВИЂА

Ради спровођења Нацрта закона предвиђено следеће:

1) Влада ће именовати чланове Савета за стручно образовање и образовање одраслих, у року од 30 дана од дана престанка њиховог мандата, који престаје у року од једне године од дана ступања на снагу новог Закона;

2) Влада ће, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, утврдити мрежу средњих школа;

3) Влада ће, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, утврдити критеријуме за доношење мреже предшколских установа и основних школа;

4) јединица локалне самоуправе ће у року од годину дана од дана утврђивања критеријума за доношење мреже предшколских установа и основних школа, утврдити мрежу предшколских установа и основних школа на свом подручју;

5) Завод за унапређивање образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања усагласиће своју организацију и рад са овим законом, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона;

Ради спровођења Закона предвиђено је да министар донесе следеће подзаконске акте:

- Правилник о школском календару образовно-васпитног рада за основну школу;
- Правилник о школском календару образовно-васпитног рада за средње школе;
- Правилник о ближим условима у погледу области рада за које се образују секторских већа, именовање чланова и начин рада, као и осталим питањима од значаја за рад секторских већа;

- Правилник о органима и телима установе, поступку праћења остваривања програма образовања и васпитања, другим облицима образовно-васпитног рада и услова рада, основима и мерилима за самовредновање и вредновање, садржини и начину објављивања резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе;

- Правилник о ближим условима за спровођење, процену и превођењу огледа у систем, као и другим питањима од значаја за квалитет огледа;

- Правилник о ближим условима за рад вежбаонице;

- Правилник о ближим условима за стицање статуса модел установе, финансирања активности које произлазе из статуса модел установе и престанка важења статуса;

- Правилник о ближим условима за стицање статуса модел установе, финансирања активности које произлазе из статуса модел установе и престанка важења статуса;

- Правилник о ближим условима за стицање статуса ресурс центра, организовања рада, финансирања активности које произлазе из статуса ресурс центра и престанка важења статуса;

- Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања;

- Правилник о националном оквиру образовања и васпитања;

- Правилник о плану и програму наставе и учења основног и средњег општег образовања и васпитања;

- Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања;

- Правилник о плану и програму уметничког образовања и васпитања;

- Правилник о плану и програму образовања одраслих;

- Правилник о основама васпитног програма;

- Правилник о ближим условима за организацију и остваривање наставе у природи и екскурзије;

- Правилник о посебном програму образовања и васпитања у иностранству, начину вођења евиденције и издавања јавних исправа, посебним условима за наставника, обезбеђивању и начину исплате средстава за плате и другим питањима од значаја за остваривање образовно-васпитног рада у иностранству;

- Правилник о начину, поступку и критеријумима оцењивања успеха из појединачних предмета и владања и другим питањима од значаја за оцењивање;

- Правилник о ближим условима за остваривање ИОП-а, његову примену и вредновању;

- Правилник о ближим условима за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету, ученику и одраслом, састав и начин рада интересорне комисије;

- Правилник о завршном испиту у основном образовању и васпитању;

- Правилник о општој матури;

- Правилник о уметничкој матури;

- Правилник о стручној матури, завршном испиту средњег стручног образовања, специјалистичком и мајсторском испиту и испитима других облика стручног образовања;

- Правилник о критеријумима и стандардима за пружање додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи, односно другој школи и породици;

- Правилник о ближим условима за почетак рада и обављање делатности установе;

- Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика, одраслог, родитеља односно другог законског заступника или трећег лица у установи;

- Правилник о поступању установе када се посумња или утврди дискриминаторно понашање, начинима спровођења превентивних и интервентних активности, обавезама и одговорности, а запосленог, детета, ученика, одраслог, родитеља односно другог законског заступника, трећих лица у установи, органа и тела установе и другим питањима од значаја за заштиту од дискриминације;

- Правилник о ближим условима о начинима препознавања невербалних облика злостављања деце и ученика од стране запосленог за време неге, одмора, рекреације и других облика васпитно-образовног рада;

- Правилник о ближим условима у вези начина рада општинског савета родитеља;
- Правилник о програму обуке у складу са стандардима компетенција директора, програму испита, начину и поступку полагања испита, саставу и начину рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже испит за директора, садржини и изгледу обрасца лиценце за директора, садржају и начину вођења регистра издатих лиценци за директора, трошковима полагања испита, накнади за рад чланова комисије и осталим питањима у вези са полагањем испита и стицањем лиценце за директора;

- Правилник о начину и програму увођења у посао, програму, садржини, начину и роковима за полагање стручног испита, саставу и начину рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже стручни испит, садржају и образацу лиценце за секретара, трошковима полагања испита, накнади за рад чланова комисије и осталим питањима у вези са полагањем стручног испита за секретара установе;

- Правилник о ближим условима за рад педагошког асистента и андрагошког асистента;

- Правилник о програмским основама рада стручних сарадника;

- Правилник о ближим условима у погледу степена и врсте образовања наставника, васпитача, стручног сарадника, сарадника у предшколској установи који остварује различите програме, педагошког и андрагошког асистента и помоћног наставника, програм обуке за оспособљавање наставника, стручног сарадника и андрагошког асистента за рад са одраслима и програм обуке за педагошког асистента;

- Правилник о степену и врсти образовања наставника верске наставе у школи;

- Правилник о програму обуке за ментора, програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, који укључује и програм оспособљавања за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, начин и поступак провере савладаности тог програма, програм испита за стицање и поновно стицање лиценце, начин полагања и језик на коме се полаже испит, трошкове полагања испита, састав и начин рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже испит за лиценцу;

- Правилник о садржају и образацу лиценце;

- Правилник о приоритетним областима стручног усавршавања за период од три године, облике стручног усавршавања, програме и начин организовања сталног стручног усавршавања, услове, орган који одлучује о стицању звања и поступак напредовања, стицање звања у току стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника, образац уверења о савладаном програму, садржај портфолија и друга питања од значаја за стручно усавршавање;

- Правилник о ближим условима за рад посебне радне групе која прати и контролише пријем у радни однос у установи на основу преузимања са листе и радне подгрупе која утврђује постојање услова и даје сагласност за расписивање конкурса;

- Правилник о норми свих облика непосредног рада са децом и ученицима и других облика рада наставника, васпитача и стручног сарадника у оквиру недељног пуног радног времена и на годишњем нивоу, као и број сати образовно-васпитног рада који се додатно може распоредити на друге извршиоце;

- Правилник о програму, начину и року за полагање, састав и начин рада комисије Министарства пред којом се полаже испит за просветног саветника, образац уверења о положеном испиту, накнаду за рад чланова комисије, програм и облике стручног

усавршавања просветног саветника и друга питања у вези са стручним усавршавањем просветних саветника;

- Правилник о начину вршења стручно-педагошког надзора и обављања послова саветника, мерила за вредновање квалитета рада установе, начин вредновања рада просветног саветника и саветника и образац легитимације за просветног саветника;

- Правилник о врсти, називу, садржају образаца евиденције и јавних исправа и начин њиховог вођења, попуњавања, издавања;

- Правилник о ближим условима и начину успостављања Јединственог информационог система просвете (ЈИСП) регистара, вођења, прикупљања, уноса, ажурирања, доступности података који се уносе у регистре, као и врсти статистичких извештаја на основу података из регистара;

- Правилник о ближим условима у погледу поступка доделе Јединственог образовног броја (ЈОБ);

- Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање делатности установа за које се средства обезбеђују се у буџету Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе;

- Правилник о програмима и критеријумима за финансирање развојних програма и пројектата установа, као и учешће Републике Србије у области инвестиција, стручног усавршавања запослених и такмичења ученика на републичком и међународном нивоу, у складу са утврђеним средствима;

- Правилник о средствима буџета Републике Србије која се обезбеђују за остваривање припремног предшколског програма у години пред полазак у школу у трајању од четири сата, у седишту и ван седишта установе, остваривање предшколског програма за рад са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом и предшколског програма за рад са децом на болничком лечењу.

-

Органи и организације надлежне за спровођење закона:

- Државни органи

- Образовно-васпитне установе

- Заводи, савети

- Стручна друштва и струковна удружења

- Покрајински секретаријат

- Органи јединице локалне самоуправе

- Интерресорна комисија

- Секторска већа

- Ресурсни центри

- Установе вежбаонице

- Високообразовне установе које школују будуће наставнике, васпитаче и стручне сараднике

- Привредна друштва

- Удружења послодаваца

- Национална служба за запошљавање

- Други

Сви наведени органи и установе имају одговарајуће квалитетне ресурсе, али уз напомену да су често њихове активности ограничено услед дефицита у квантитету тих ресурса (људски, материјални, финансијски)

Мере и активности за примену законских решења:

- Оснивање ресурсних центара, установа вежбаоница, стицања статуса модел установе
- Успостављање Јединственог информационог система просвете ради унапређивања процеса доношења одлука у образовању и васпитању на основу релевантних података
- Оснивање секторских већа
- Редифинисање послова и задатака стручних сарадника у установама
- Формирање општинских савета родитеља
- Вредновање и самовредновање рада установа и запослених у установи
- Организовање квалитетне обуке за директора и запослене у установи
- Израда Националног оквира образовања и васпитања као основе за израду планова и програма наставе и учења
- Квалитетније и ефикасније праћење и оцењивање ученика
- Ефикаснији дисциплински поступак и васпитне и васпитно-дисциплинске мере за ученика, као и могућност одређивања обављања друштвено-корисног и хуманитарног рада као мере која може да се изрекне ученику чије владање није примерено
- Друго